

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/1333

Sayı : B.13.SGB.0-12.00-00/610- 183
Konu : Yazılı Soru Önergesi

25 Ocak 2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03/01/2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-2562 sayılı yazınız.

Balıkesir Milletvekili Ergün AYDOĞAN'a ait 7/1333 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ilgili birimlerince incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabi bilgi ve değerlendirmeler ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

EK : 1 yazı

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ ERGÜN AYDOĞAN'IN 7/1333 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

506 sayılı Kanunun uzun vade sigorta kollarından aylık bağlanmasına ilişkin maddeleri 4447 sayılı Kanunla 01/01/2000 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş, söz konusu düzenlemeyle 1978 yılından beri uygulanmakta olan katsayı esasına dayalı gösterge sistemi yürürlükten kaldırılmış, yerine tüketici fiyatları indeksi (TÜFE) ve gelişme hızı (GH) oranlarına göre sigortalıların emekli oldukları yıla göre güncellenen prime esas yıllık kazançlarının (PEK) esas alınması öngörülmüş ve aylık bağlama oranının belirlenmesine ilişkin hükümler de yeniden düzenlenmiştir.

2000 yılından önce sigortalıların göstergelerine esas ortalama yıllık kazançları; genel olarak sigortalının işten ayrıldığı veya öldüğü tarihten önceki belirli takvim yılı sayısındaki prime esas kazançlar toplamının takvim yılı sayısına bölünmesi ile elde edilirken, 4447 sayılı Kanun ile getirilen sisteme göre, ortalama yıllık kazancın hesabına ilişkin yöntem tamamen değiştirilmiştir. Yeni sistemde, TÜFE ve GH oranlarındaki artış hızına göre güncellenen tüm sigortalılık süresindeki yıllık prime esas kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi ile elde edilen ortalama günlük kazancın 360 katı, aylıkların hesabına esas ortalama yıllık kazancı oluşturmaktadır.

01/01/1982 tarihinden beri yaşlılık sigortasında aylık bağlama oranının tespitinde; sigortalının kadın ise 50, erkek ise 55 yaşından sonra doldurduğu her tam yaş için ve 5000 günden fazla prim ödediği her 240 gün için aylık bağlama oranları 1'er puan artırılmakta, 5000 günden noksan her 240 gün için 1'er puan eksiltilerek belirlenmekte, 4447 sayılı Kanunla getirilen yeni düzenlemede ise, sigortalının tahsis talep tarihi itibarıyla tespit edilen toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3600 gününün her 360 günü için % 3,5, sonraki 5400 günün her 360 günü için % 2 ve daha sonraki her 360 gün için % 1,5 oranlarının toplamı alınarak bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanuna eklenen Geçici 82'nci madde ile 01/01/2000 tarihinden önce sigortalı olup bu tarihten sonra tahsis talebinde bulunan sigortalıların aylıklarının gösterge ve 4447 sayılı Kanunla getirilen yeni sistemin birleşiminden oluşan karma sisteme göre bağlanması öngörülmüştür.

Buna göre; sigortalının 01/01/2000 tarihinden önceki hizmetleri eski hükümlere göre değerlendirilerek bu döneme ilişkin prim ödeme gün sayısı toplam prim ödeme gün sayısına oranı üzerinden kısmi aylığı hesaplanmakta, hesaplanan bu kısmi aylığa tahsis talep tarihinin bulunduğu yılın Ocak ayına kadar yıllık TÜFE ve GH oranları uygulanarak güncellenmesi sağlanmakta; 01/01/2000 tarihinden sonraki hizmetleri için de yeni hükümlere göre kısmi aylığı hesaplanmakta ve bu kısmi aylıklar tahsis talep tarihinin bulunduğu yılın Ocak ayı itibarıyla birleştirilerek aylık tutarı bulunmakta ve aylık başlangıç tarihine kadar aylık TÜFE artış oranları ve oransal aylık artışları uygulanarak bağlanacak aylık tespit edilmektedir.

01/01/2000 öncesi ve sonrasına göre kısmi aylıklar hesaplanırken aylık bağlama oranları ayrı ayrı toplam prim ödeme gün sayıları üzerinden tespit edilmektedir.

Öte yandan, bağlanan aylıkların artırılmasına ilişkin olarak, 4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanuna eklenen Ek 38'inci maddede; bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar ile Geçici 76'ncı maddeye göre yapılan telafi edici ödemelerin her ay bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar arttırılması öngörüldüğünden, 01/01/2003 tarihine kadar Kurumumuz emekli, dul ve yetimlerinin gelir ve aylıkları her ay bir önceki aya göre tüketici fiyatları indesindeki artış oranı kadar arttırılarak ödenmiş, anılan düzenlemeyle, Kurumumuzca ödenen aylıkların enflasyon nedeniyle değer kaybetmesinin önlenmesi ve emeklinin reel satın alma gücünün korunması amaçlanmıştır.

Ancak, 17/01/2003 tarih ve 24996 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2003/5146 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve eki Kararnamenin 1'inci maddesi gereğince, 2003/Ocak ayından itibaren gelir, aylık ve telafi edici ödemelerde yapılan artış miktarları toplamını 75.000.000 liraya tamamlayacak şekilde sosyal destek ödemesi yapılmıştır.

506 sayılı Kanunun Ek 38'inci maddesine göre, aylık artış oranları Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar arttırılmakta iken 28/01/2004 tarih, 25360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5073 sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle bu durum 01/01/2004 tarihinden itibaren oransal artışa dönüştürüldüğünden, Kurumdan aylık almakta olanların gelir ve aylıkları;

- 2004 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren % 10, 2004 yılı Temmuz ayı ödeme döneminden itibaren de bir önceki aya göre % 10 oranında,

- 2005 yılında, 5282 sayılı Kanunla, 200 YTL ve altında olanların 2005/Ocak ödeme döneminden itibaren % 8, Temmuz ödeme döneminden itibaren de bir önceki aya göre % 8 oranında, 200 YTL ile 318 YTL arasında olanların 2005/Ocak ödeme döneminden itibaren % 7, Temmuz ödeme döneminden itibaren de bir önceki aya göre % 7 oranında, 318 YTL ve üzerinde olanların ise 2005/Ocak ödeme döneminden itibaren % 6, Temmuz ödeme döneminden itibaren de bir önceki aya göre % 6 oranında,

- 2006 yılında Ocak ödeme döneminde 1,03, Temmuz ödeme döneminde 1,0437,

- 2007 yılında Ocak ödeme döneminde 1,05 ve son olarak Temmuz ödeme döneminde de 1,0387 oranında ,

-2008 yılında Ocak ayı ödeme döneminden itibaren % 2 oranında, artırılmıştır.

Buna göre, farklı tarihlerde yürürlükte bulunan gösterge tablolarına göre emekli olanların aylıkları arasındaki farklılıklarla, 506 sayılı Kanunun aylıkların hesaplanmasına ilişkin maddesinin farklı tarihlerde yürürlüğe giren Kanunlarla düzenlenmesi nedeniyle farklı sistemlere göre hesaplanan aylıklar arasında oluşan farkların giderilerek intibak işlemlerinin yapılması yeni bir yasal düzenleme gerektirmekte ve böyle bir yasal düzenlemenin yapılması halinde ek bir maliyet de gündeme gelmektedir. Ayrıca, prim karşılığı olmadan aylıkların yükseltilmesi Kurumun aktüeryal dengesini olumsuz yönde etkileyecektir.

Sosyal Sigortalar Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken yeniden bu Kanuna tabi olarak sigortalı bir işte çalışmaya başlayanlar hakkında tüm sigorta kolları uygulanarak aylıkları çalışmaya başladıkları tarihten geçerli olmak üzere kesilmekte idi. Ancak, 06/05/1986 tarihinde yürürlüğe giren 3279 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanunun değişik 63'üncü maddesi ile getirilen bir düzenlemeyle aylıkları kesilmeksizin bu sigortalıların kendi istekleriyle sosyal güvenlik destek primine (SGDP) tabi tutulmak suretiyle çalışmalarına imkan sağlanmıştır.

Tercihlerini sosyal güvenlik destek primi ödeme yönünde kullanan sigortalıların, sosyal güvenlik destek primine tabi tutularak, aylıklarının ödenmesine devam edilmekte ve prime esas kazançları üzerinden 01/10/1999 tarihine kadar %24, bu tarihten itibaren de %30 oranında $\frac{3}{4}$ işveren hissesi, $\frac{1}{4}$ sigortalı hissesi olmak üzere sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir.

506 sayılı Kanunda değişiklik yapan 4447 sayılı Kanunla Kurum emekli, dul ve yetimlerinin aylıklarının artırılmasına ilişkin katsayı ve gösterge sistemi değiştirilerek aylıkların, her ay bir önceki ayın TÜFE'deki artış oranına göre yükseltilerek ödenmesi esası getirilmiştir.

Anayasa'nın 138'inci maddesi gereğince, TÜFE farkı konusunda münferit alınmış kararlar aynen ve geciktirilmeden uygulanmıştır.

Emeklilerimizin aylıklarındaki artış farklarının eksik ödendiği yolundaki yoğun talepleri ve bu konudaki münferit yargı kararları doğrultusunda 4447 sayılı Kanunun yürürlük maddesi dikkate alınarak, Kanunun yürürlük tarihi olan 01/01/2000 ile 2000/Ocak ödeme

dönemi arasında kalan sürenin eksik ödendiği kanaatine varıldığından, özel sektörden emekli olanlara 18-22 gün, kamu sektöründe emekli olanların 4-8 günlük TÜFE farkları 2002/Ağustos ayı içerisinde yasal faizi ile birlikte ödenmiştir.

Söz konusu ödemeler, emeklilerin kendisine, vefat edenlerin ise dul ve yetimlerine yapılmıştır.

Kamu sektöründen emekli olanlara da 01/01/2000 ile 14/01/2000 tarihi arasındaki 14 günlük TÜFE farklarının da ödenmesi gerektiği sonucuna varılarak, bu farklar da faizi ile birlikte 2004 yılı Temmuz ayında gelir ve aylıklara ilave edilerek ödenmiştir.

Kurum tarafından, 1999/Aralık ayı ile 2002/Haziran ayı arasında her ay bir önceki ayın TÜFE artış oranı üzerinden 30'ar günlük artışlar uygulanarak gelir ve aylıklarda gerçekleştirilen artış oranının (% 174), bu sürede gerçekleştirilen TÜFE (enflasyon) oranı ile aynı olduğu, münferit yargı kararlarına esas bilirkişi raporları doğrultusunda TÜFE farkı ödenmesinin mükerrer ödemeye yol açacağı, ayrıca, 506 sayılı Kanunun Ek 38'inci maddesinde öngörülen gelir ve aylıkların enflasyon karşısında korunması amacına uygun olmayacağından hareketle, münferit yargı kararları uygulanmakla birlikte emeklilerimizin tamamına yönelik işlem yapılabilmesi için yargı sürecinin tamamlanması beklenilmiştir.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından 2000/Ocak ile 2002/Haziran döneminde her ayın 1'i ile ödeme tarihleri arasındaki 18-22 günlük TÜFE farkı bulunduğu yönündeki bilirkişi raporlarına dayanan yerel mahkeme kararları 2004/Temmuz ayı içerisinde bozulmuş ve Ankara 9. İş Mahkemesi tarafından 11/04/2005 tarihinde temyiz yolu açık olmak üzere reddedilen davalar da Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından onanarak kesinleşmiştir.

Diğer taraftan, Tüm Emekliler Sendikasının (Emekli-Sen) üyeleri adına Ankara 7. İş Mahkemesinde görülen ve emeklilere TÜFE farkı ödenmesi yönünde sonuçlanan dava da Yargıtay 10. Hukuk Dairesince bozulmuştur.

Emekliler tarafından TÜFE farklarının ödenmesine ilişkin açılan münferit davaların bir kısmının emekliler, bir kısmının da Kurumumuz lehine sonuçlandığı görüldüğünden, Kurumumuzca konu ile ilgili yargı süreci takip edilerek, ortak ve istikrar kazanacak görüşe göre işlem yapılacaktır.

4447 sayılı Kanunla 506 sayılı Kanuna eklenen ek 38 inci maddede; bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar ile geçici 76 ncı maddeye göre yapılan telafi edici ödemelerin her ay bir önceki aya göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi artış oranı kadar arttırılması öngörülmüştür.

Anılan düzenlemeyle, Kurumumuz emekli, dul ve yetimlerine ödenen aylıkların enflasyon nedeniyle değer kaybetmesinin önlenmesi ve emeklinin reel satın alma gücünün korunması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, 4447 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi ile Kurumdan gelir ve aylık almakta olanlara yapılan ödemelerin dönem sonuna kadar yapılan artış oranının aynı dönemin başında memur aylıklarında yapılan ortalama artış oranının altında kalması halinde, söz konusu ödemeleri aradaki fark kadar arttırmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Bakanlar Kurulu'nun 01/11/2002 tarih, 24923 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 30/10/2002 tarih, 2002/4847 sayılı Kararında, Kurumumuzdan gelir/aylık alanlara 01/01/2002-31/12/2002 tarihleri arasında yapılan artış oranı ile aynı dönemde memur aylıklarında yapılan artış oranından kaynaklanacak farkın Aralık ayında hesaplanarak ödenmesi öngörülmüştür.

Buna göre, Kurum emeklileri ile memur emeklileri maaş artış oranları arasındaki fark olan % 2,7'lik artış oranıyla ödenecek olan 6.922.781.- TL'lik artışla 263.322.095.-TL asgari aylık yerine, günün ekonomik koşulları ve bütçe dengeleri gözetilerek, SSK'dan gelir ve aylık almakta olanlara Ocak/2003 ödeme döneminden geçerli olmak üzere 4784 sayılı Kanunla 75.000.000.-TL sosyal destek ödemesi yapılması öngörülmüş olup, söz konusu ödemeyle

asgari aylık tutarı 332.051.528.-TL'ye yükselmiş, artış oranı ise % 2,7 yerine % 26 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca, söz konusu 2002/4847 sayılı Kararnamenin ilgili hükmü uygulamaya imkanı olmaksızın sosyal destek ödemesine ilişkin 15/01/2003 tarih, 2003/5146 sayılı Kararname ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Ülkemizde işçi ve işveren ilişkileri 4857 sayılı İş Kanunu, Sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin faaliyetler 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanunu ile 2821 sayılı Sendikalar Kanununda, toplu iş hukukuna ilişkin faaliyetler ise 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunlarında düzenlenmiştir.

Bu Kanunların en belirgin özelliği uygulandığı kesimler itibariyle, işçileri memurları, kamu ve özel işverenleri kapsamış olmasıdır.

Mevzuatımızda gerek işçi ve gerekse işveren sendikalarının işkolu esasına göre bir işkolunda ve Türkiye çapında faaliyette bulunma amacını taşımaları zorunlu tutulmuş; meslek ve işyeri esasına göre sendika kurulması da yasaklanmıştır.

Ortak amaç; sendikaların, çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla işçiler ve işverenler tarafından kurulmaları ve faaliyetlerini sadece bu amaç doğrultusunda sürdürmeleridir. Burada sözü edilen "çalışma ilişkileri" ortak amacın tek dayanağını oluşturmaktadır.

Görülebceği üzere Anayasa, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu doğrudan çalışan kesimleri kapsayan, onların örgütlenme ve toplu pazarlık haklarını düzenleyen yazılı metinlerdir. Bu Yasaların hiç birinde çiftçilerin, köylülerin, emeklilerin, işsizlerin sendika kurabileceklerine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

Nitekim, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin Tüm Emekliler Sendikası ile ilgili 2006/11979 Esas ve 2006/14232 sayılı Kararında; aktif çalışma hayatından ayrılmış olanların, Dernekler Kanunu'na göre önceden izin almadan dernek veya vakıf gibi dayanışma örgütleri kurarak amaçları doğrultusunda faaliyette bulunma hakları olduğu, bunun yerine yasalarla sadece çalışanlara yönelik olarak düzenleme altına alınmış olan "sendika" şeklinde örgütlenmelerinin mümkün olmadığı, çünkü Medeni Kanun'un 47'nci maddesi uyarınca özel hukuk tüzel kişiliğinin kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca kazanılacağı belirtilmiştir.

